

Högsta Domstolen

HÖGSTA DOMSTOLEN
JS 23

INKOM: 2022-01-11
MÅLNR: B 3664-21
AKTBIL: 16

B 3664-21, JS 23

**Diomande Kady ./. Allmän åklagare m.fl.
angående näringspenningtvätt m.m.**

Förelagd därtill inkommer undertecknad härmed med slutförande av talan.

SLUTANFÖRANDE

Allmän bakgrund

Kady Diomande vitsordar att hon till sitt bankkonto vid angivna datum mottagit de belopp som åklagaren gjort gällande, och att hon också överfört större delar av beloppen till andra personer. Totalt har Kady Diomande således mottagit totalt 6 överföringar under tre dagar i september 2018 och ytterligare totalt 5 överföringar under tre dagar i mars 2019. Detta har hon gjort i tron om att hon förmedlat bitcoin mellan säljare och köpare. För detta arbete har hon erhållit cirka 10 % av försäljningsbeloppet i arvode. I efterhand har Kady Diomande förstått att hon, precis som målsägandena, blivit vilseledd och totalt grundlurad av den person som förmått henne att utföra dessa överföringar.

Kady Diomande anser att tingsrätten och hovrätten gjort en felaktig bedömning av huruvida hennes agerande skett i ett led i en verksamhet som bedrivits vanemässigt eller annars i större omfattning. Hon bestrider även att hon uppsåtligen medverkat till en gärning som utförts i penningtvättssyfte.

Aktuell bestämmelse, dess betydelse samt slutsatser

Den som i näringsverksamhet eller såsom ett led i en verksamhet som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning medverkar till en åtgärd som kan antas vara vidtagen i penningtvättssyfte döms för näringspenningtvätt. Detta framgår av 7 § första stycket lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott.

I detta fall gör inte åklagaren gällande att det är fråga om åtgärder som vidtagits i näringsverksamhet.

Ett led i en verksamhet som bedrivits vanemässigt eller annars i större omfattning

Av förarbetena till häleri i näringsverksamhet, som näringspenningtvättsbrottet har utformats efter, framgår beträffande vanemässighet att det ställs ett krav på att det ska vara fråga om flera fall.¹ Utöver att det ska vara fråga om flera fall framgår av kommentaren till bestämmelsen att de enskilda gärningarna dessutom ska ha utgjort ett led i den vanemässigt bedrivna verksamheten. Det ska alltså vara fråga om en näringskontext. Av kommentaren kan vidare utläsas att det inte är fråga om vanemässighet i de fall då åtgärder sker under en begränsad tid. I dessa fall kan det då istället bli fråga om att en verksamhet bedrivits i större omfattning.

Beträffande större omfattning framgår av nämnda förarbeten som exempel på detta att det är fråga om förvärv eller mottagande av en större mängd egendom under en mycket kort tidsrymd.²

Av förarbetena framgår också att varje fall skall bedömas som ett särskilt brott. Den omständigheten att "vanemässigt" och "större omfattning" ingår i brottsbeskrivningen har alltså inte avsetts ge brottet karaktär av ett s.k. kollektivdelikt (jfr Beckman m.fl., Kommentar till Brottsbalken I, 4:e upplagan s. 59-60).³

¹ Prop. 1979/80:66 s. 25.

² Prop. 1979/80:66 s. 25.

³ Prop. 1979/80:66 s. 25. Jämför prop. 2013/14:121 s. 115.

GÖTEBORG

Besöksadress:
Storgatan 53
411 38 Göteborg
Postadress:
Box 5260
402 25 Göteborg
Tfn: +46 (0) 31 708 00 00

VARBERG

Besöksadress:
Norrkatan 16
432 41 Varberg
Postadress:
Box 5260
402 25 Göteborg
Tfn: +46 (0) 31 708 00 00

ÄLINGSÅS

Besöksadress:
Nåås Fabriker Spinnerivägen 1
448 51 Tollered
Postadress:
Box 5260
402 25 Göteborg
Tfn: +46 (0) 31 708 00 00

UMEÅ

Besöks- och postadress:
Östra Rådhusgatan 6
903 26 Umeå
Tfn: +46 (0) 90 708 441

ÖRNSKÖLDSVIK

Besöksadress:
Skolgatan 2 C
891 33 Örnsköldsvik
Postadress:
Östra Rådhusgatan 6
903 26 Umeå
Tfn: +46 (0) 90 708 441

www.kennedyadvokat.se
info@kennedyadvokat.se
Org. nr. 969781-3534
Innehar F-skattebevis
Bg.5159-9306
Tfx. alla kontor:
+46 (0) 31 708 11 00

Doktrinen hänvisar i denna fråga till nämnda förarbeten men någon närmare vägledning om vad som avses med flera fall, ett led i den vanemässigt bedrivna verksamheten, begränsad tid samt större omfattning går inte att utläsa. Det är därför av intresse hur praxis ser ut på området.

Hovrätten för Övre Norrland, dom den 25 september 2018 i mål B 242-18

Det var i detta mål fråga om 12 *regelbundna* överföringar om totalt 95 000 kr under ett års tid. Hovrätten instämde i tingsrättens bedömning att det varit fråga om vanemässigt agerande, men att det inte var att bedöma som ett led i en större omfattning, vare sig till beloppets storlek eller tidsrymden.

Detta visar att det torde krävas en längre sammanhängande period där överföringar skett regelbundet för att rekvisitet vanemässigt ska vara uppfyllt.

Svea Hovrätt, dom den 30 juni 2017 i mål B 1692-17

I detta mål var det fråga om ett tillfälle där beloppet uppgick till 33 000 euro. Trots det höga beloppet bedömde rätten att det inte var att fråga om vare sig vanemässigt eller ett led i en större omfattning.

Hovrätten över Skåne och Blekinge, dom den 22 oktober 2021 i mål B 725-21

Målet rörde 9 överföringar under en period om cirka tre månader med ett totalt belopp om 940 000 kr. Vart och ett av beloppen varierade mellan 6 000 kr och 150 000 kr. Rätten bedömde att det inte utgjorde vare sig vanemässighet eller ett led i en större omfattning. Hovrätten påpekade också att åtgärderna inte vidtagits i någon näringskontext som det ska vara fråga om enligt 7 § första och andra stycket lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott.

Mot bakgrund av vad som redovisats ovan kan i detta mål varken de begränsade tidsperioderna, de få antalet överföringar eller det belopp som hanterats vid varje tillfälle medföra att det rör sig om vanemässighet eller ett led i en större omfattning. Det är också av vikt att se till helheten och bedöma om åtgärderna vidtagits i en näringskontext vilket krävs för att det ska bli fråga om straffansvar. Någon sådan kontext föreligger inte.

Kady Diomandes agerande skulle eventuellt kunna anses utgöra brott på annan grund än vad åklagaren påstått. Det som närmast står till buds är näringspenningtvätt, ringa brott, enligt 7 §

3 stycket ovannämnd lag. Denna bestämmelse är tillämplig när en åtgärd vidtas utanför näringskontexten, t.ex. av en privatperson. Ringa brott har dock aldrig påståtts av åklagaren och något sådant åtal har inte delgivits Kady Diomande. Oavsett begicks gärningarna under 2018 respektive 2019 vilket innebär att de brott som Kady Diomande eventuellt skulle ha gjort sig skyldig till är preskriberade.

I första hand ska åtalet således ogillas redan på den grunden att det inte är fråga om vare sig vanemässighet eller ett led i en större omfattning, och följaktligen ska även skadeståndsanspråken ogillas.

Uppsåtigen medverkat till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i penningtvättssyfte

Om rätten skulle anse att angivna tillfällen är att bedöma som ett led i en verksamhet som bedrivits vanemässigt eller annars i större omfattning måste rätten ta ställning till om Kady Diomande uppsåtligen medverkat till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i penningtvättssyfte.

Särskilt om perioden mars 2019

Kady Diomande avslutade sitt åtagande efter september 2018 då hon fick problem med sin bank på grund av överföringarna. Som framgår av ingiven skriftlig bevisning avsade sig Kady Diomande fortsatt kontakt med Toni Sio vid den tidpunkten. Trots detta fick hon i mars 2019 nya belopp insatta på sitt konto. Vid denna tidpunkt hade hon inte godkänt att någon skulle få använda hennes konto över huvud taget. Hon kan därför inte anses ha upplåtit sitt konto vid dessa tillfällen och det kan därför i vart fall inte anses visat att Kady Diomande uppsåtligen medverkat till åtgärderna under denna period.

Fråga om uppsåt - klandervärt risktagande

Att åtgärden skäligen ska kunna antas vara utförd i penningtvättssyfte ska vara täckt av gärningsmannens uppsåt för att straffansvar ska kunna dömas ut. Åtgärderna och omständigheterna runt åtgärderna ska vara sådana att genomförandet av gärningen innebär ett klandervärt risktagande. Vid penningtransaktioner fordras i regel att det föreligger någon form av kvalificerande omständighet för att det skäligen ska kunna antas att åtgärden vidtas i

penningtvättssyfte. Det kan t.ex. handla om det sätt på vilket transaktionen genomförs eller om att transaktionen avser en stor mängd kontanter.

Vid denna bedömning ska följande påpekas.

Tingsrätten och Riksåklagaren har felaktigt uppfattat det som att Kady Diomande aldrig fick användning av sina kunskaper i svenska. Kady Diomande har i sitt förhör berättat om hur Tony Sio öppnade en "lucka" på hemsidan där Kady Diomande skriftligen kommunicerade med köparen/säljaren om bl.a. antalet bitcoins, summan etc. och att hon sedan verifierade sig genom att visa en kopia av sitt ID-kort. Detta beskrivs av Kady Diomande i hennes förhör vid tidpunkterna 14:58 – 17:15 och efter förtydligande 48:13 - 48:50. I direkt anslutning till att Kady Diomande förklarat detta frågar åklagaren om hon haft kontakt med köparen eller säljaren och hon svarar då nej på båda dessa frågor, vilket talar emot vad hon precis själv beskrivit. Jag menar att detta är ett missförstånd som kan ha uppstått på grund av språkförbistringar då Kady Diomande inte har svenska som sitt modersmål. Att Kady Diomande hade viss kontakt med säljaren på svenska framgår även av den bevisning som Kady Diomande ingett där hon i sin skrivelse till Nordea hösten 2018 berättade om detta.

Även om omständigheterna kring de transaktioner som Kady Diomande vidtagit för en utomstående kan framstå som i viss mån märkliga har de skett efter att Kady Diomande vidtagit en rad kontrollåtgärder.

Hon har:

- kontrollerat att hemsidan som användes för försäljning var certifierad,
- kontrollerat att namngivna säljare varit verkliga personer genom att söka efter deras namn på t.ex. hitta.se,
- vidtagit förmedlingsåtgärder på svenska via hemsidan,
- identifierat sig med ID-kort för att visa att hon är en verklig person,
- använt sig av swish för att kunna se att rätt säljare mottagit pengarna och hon har samtidigt försäkrats om att säljaren sett att det är hon som överfört pengarna samt
- läst på om bitcoin för att försäkra sig om att de belopp som hon mottagit inte i sig är anmärkningsvärda på bitcoin-marknaden.

GÖTEBORG

Besöksadress:
Storgatan 53
411 38 Göteborg
Postadress:
Box 5260
402 25 Göteborg
Tfn: +46 (0) 31 708 00 00

VARBERG

Besöksadress:
Norrkatan 16
432 41 Varberg
Postadress:
Box 5260
402 25 Göteborg
Tfn: +46 (0) 31 708 00 00

ÄLINGSÅS

Besöksadress:
Nås Fabriker Spinnerivägen 1
448 51 Tollerød
Postadress:
Box 5260
402 25 Göteborg
Tfn: +46 (0) 31 708 00 00

UMEÅ

Besöks- och postadress:
Östra Rådhusgatan 6
903 26 Umeå
Tfn: +46 (0) 90 708 441

ÖRNSKÖLDSVIK

Besöksadress:
Skolgatan 2 C
891 33 Örnsköldsvik
Postadress:
Östra Rådhusgatan 6
903 26 Umeå
Tfn: +46 (0) 90 708 441

www.kennedyadvokat.se
info@kennedyadvokat.se
Org. nr. 969781-3534
Innehar F-skattebevis
Bg.5159-9306
Tfx. alla kontor:
+46 (0) 31 708 11 00

Kady Diomande har vidare kunnat se att samma säljare och köpare förekommit flera gånger vilket är troligt då det kan tänkas att det är en begränsad grupp med människor som handlar med bitcoin.

Det ställs höga krav på åtgärderna i fråga för att det ska vara fråga om ett klandervärt risktagande i straffbar bemärkelse. Även om omständigheterna kring transaktionerna varit sådana att det kunde finnas anledning till misstankar om brottslig verksamhet är omständigheterna inte så kvalificerande att kunskap om dem måste leda till misstanken att åtgärden vidtogs i penningtvättssyfte.

Det är inte heller tillräckligt för straffansvar att Kady Diomande kände till de faktiska omständigheterna kring transaktionerna, hon måste därutöver ha förstått att åtgärderna kunnat innebära ett riskmoment, jämför NJA 2020 s. 545 (p. 25). Någon sådan förståelse har Kady Diomande inte haft. Detta framgår även av den skriftliga åberopade bevisningen där Kady Diomande den 3 oktober 2018 skrivit ett brev till sin bank och förklarat att det är bitcoin-försäljning allt handlar om. Det är inte utrett att Kady Diomande förstod att åtgärden kunde innefatta ett sådant riskmoment. Kady Diomande har berättat att hon vid tidpunkten mätte väldigt psykiskt dåligt och var i en svår ekonomisk situation. Hon har berättat att hon i efterhand kunnat se att dealen hon fick kanske var för bra för att vara sann, men det förstod hon inte där och då.

I vart fall ska åtalet ogillas då det inte varit fråga om ett klandervärt risktagande i straffbar bemärkelse och skadeståndsanspråken ska då också ogillas.

Om rätten finner att Kady Diomande ska utge skadestånd enligt hovrättens dom delar jag Riksåklagarens uppfattning om att ett eventuellt solidariskt skadestånd med Bengt Bengtsson ska upplysas om i domslutet.

HANDLÄGGNING

Kady Diomande påkallar inte huvudförhandling.

Kompletterande kostnadsräkning bifogas.

Umeå den 11 januari 2022, Anna Lundberg

